

Anonimizirana verzija

Prijevod

C-529/22 – 1

Predmet C-529/22

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

9. kolovoza 2022.

Sud koji je uputio zahtjev:

Landgericht Frankfurt am Main (Njemačka)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

7. srpnja 2022.

Tužitelj i žalitelj:

PA

Tuženik i druga stranka u žalbenom postupku:

trendtours Touristik GmbH

[omissis]

Landgericht Frankfurt am Main (Zemaljski sud u Frankfurtu na Majni, Njemačka) Frankfurt na Majni, 7. srpnja 2022.

[omissis]

Rješenje

U sporu

PA, [omissis] 60598 Frankfurt na Majni,

tužitelj i žalitelj

[omissis]

protiv

HR

trendtours Touristik GmbH [*omissis*] 65830 Kriftel,

tuženika i druge stranke u žalbenom postupku

[*omissis*]

24. građansko vijeće Landgerichta Frankfurt am Main (Zemaljski sud u Frankfurtu na Majni) [*omissis*] 7. srpnja 2022.

riješilo je:

I. U skladu s člankom 267. drugim stavkom Ugovora o funkcioniranju Europske unije [*omissis*] Sudu Europske unije u okviru prethodnog postupka upućuju se sljedeća pitanja o tumačenju prava Unije:

1. Treba li članak 12. stavak 2. Direktive (EU) 2015/2302 od 25. studenoga 2015. o putovanjima u paket aranžmanima i povezanim putnim aranžmanima, o izmjeni Uredbe (EZ) br. 2006/2004 i Direktive 2011/83/EU te o stavljanju izvan snage Direktive 90/314/EEZ (u daljnjem tekstu: Direktiva o putovanjima u paket aranžmanima) tumačiti na način da se njime, uz pravo utvrđeno člankom 12. stavkom 1. Direktive o putovanjima u paket aranžmanima, utvrđuje dodatno pravo na raskid ugovora čije se pravne posljedice primjenjuju samo ako se putnik u izjavi o raskidu ugovora poziva na izvanredne okolnosti koje se nisu mogle izbjeći, a koje su nastupile na odredištu ili u njegovoj neposrednoj blizini i koje znatno utječu na izvršenje paket aranžmana ili koje znatno utječu na prijevoz putnika na odredište?

2. Treba li članak 12. stavak 2. Direktive o putovanjima u paket aranžmanima tumačiti na način da postoji obveza plaćanja naknade za raskid ugovora ako putnik prilikom raskida ugovora ne navede razlog za taj raskid i obrazloži raskid ugovora tek naknadno izvanrednim okolnostima koje se nisu mogle izbjeći, a koje su nastupile u trenutku raskida ugovora u okviru predviđanja ili u trenutku putovanja na odredištu ili u njegovoj neposrednoj blizini i koje znatno utječu na izvršenje paket aranžmana ili koje znatno utječu na prijevoz putnika na odredište?

II. Spor se prekida.

Obrazloženje:

I.

Spor se temelji na sljedećim činjenicama:

tužitelj je za sebe i svoju suprugu kod tuženika, odnosno organizatora, 19. ožujka 2019. rezervirao putovanje pod nazivom „Israel & Jordanien” („Izrael i Jordan”) od 26. travnja 2020. do 7. svibnja 2020. čija je cijena iznosila 2908,00 eura. Na temelju tuženikova računa za predujam platio je iznos od 325,00 eura.

Tužitelj je 6. siječnja 2020., odnosno 16 tjedana prije planiranog putovanja, podnio izjavu o raskidu ugovora čiji je tekst glasio:

„Poštovani,

što se tiče [omissis] [rezervacije], ovime Vas obavještavam da bismo htjeli odustati od putovanja.

Molim Vas da mi potvrdite raskid ugovora i da troškovi raskida ugovora iznose najviše 20 % cijene putovanja. [...]”.

Tuženik je tužitelju 8. siječnja 2020. izdao „storno račun”, u skladu s uvjetima putovanja iz ugovora obračunao je 25 % cijene putovanja kao „naknadu za raskid ugovora”, odnosno ukupno 727,00 eura, i zadržao plaćeni predujam. Tužitelj je tuženiku 13. siječnja 2020. bezuvjetno platio preostali iznos od 402,00 eura.

Tuženik je otkazao putovanje zbog pandemije koronavirusa. Tužitelj je dopisom od 5. studenoga 2020., najprije samostalno a nakon toga posredstvom odvjetnika koji ga je od tog trenutka zastupao, 2. prosinca 2020. od tuženika bezuspješno zahtijevao povrat plaćenog iznosa od 727,00 eura te je od tog trenutka raskid ugovora obrazlagao širenjem pandemije koronavirusa i neizvršenjem putovanja.

Tužitelj je smatrao da tuženik nema pravo na naknadu za raskid ugovora jer je ta naknada isključena zbog toga što je tuženik otkazao putovanje. Prema tužiteljevu mišljenju, Direktivom o putovanjima u paket aranžmanima ne isključuje se mogućnost da se opravda raskid ugovora koji je isprva proglašen neosnovanim.

Presudom od 16. rujna 2021. Amtsgericht Frankfurt am Main (Općinski sud u Frankfurtu na Majni, Njemačka) odbio je tužbu. Tuženik ima pravo na primjerenu naknadu za raskid ugovora u iznosu od 727,00 eura u skladu s člankom 651.h stavkom 1. trećom rečenicom Bürgerliches Gesetzbuch (Građanski zakonik, u daljnjem tekstu: BGB) u vezi s njegovim općim uvjetima poslovanja. Odredbe o paušaliranju naknade za raskid ugovora proizvode učinke. Tužitelj, koji snosi teret obrazlaganja i dokazivanja, nije dokazao postojanje manje konkretne štete. Pravo na odštetu nije isključeno ni u skladu s člankom 651.h stavkom 3. BGB-a. Osim toga, čini se da je tužitelj raskinuo ugovor neovisno o pandemiji koronavirusa i da je pandemiju naveo tek naknadno, kako bi opravdao pravo na povrat.

Tužitelj je u propisanom roku podnio žalbu protiv presude i ustraje u svojim zahtjevima za povrat iznosa plaćenih tuženiku.

Tuženik smatra da je presuda općinskog suda pravilna. Članak 651.h stavak 3. BGB-a uopće nije primjenjiv u tužiteljevu korist zato što se tužitelj nije pozvao na razloge u smislu te odredbe.

II.

Osnovanost tužiteljeve žalbe uvelike ovisi o tumačenju članka 12. stavka 2. Direktive o putovanjima u paket aranžmanima, odnosno o odgovorima na pitanja utvrđuje li se njime, uz razlog utvrđen člankom 12. stavkom 1. Direktive o putovanjima u paket aranžmanima, dodatni razlog za raskid ugovora i je li raskid ugovora isključen ako putnik u svojoj izjavi o raskidu ugovora koju je podnio organizatoru nije naveo nijedan razlog za raskid ugovora.

U skladu s njemačkim propisima o ugovorima o putovanju u paket aranžmanu, kojima se prenosi članak 12. Direktive o putovanjima u paket aranžmanima, putnik može na temelju članka 651.h stavka 1. BGB-a u bilo kojem trenutku prije početka putovanja raskinuti ugovor o putovanju u paket aranžmanu. Navođenje razloga za raskid ugovora nije predviđeno nacionalnim zakonom. U skladu s člankom 651.h stavkom 1. drugom rečenicom BGB-a, pravna je posljedica putnikova raskida ugovora da organizator gubi pravo na iznos cijene putovanja. U skladu s člankom 651.h stavkom 1. trećom rečenicom BGB-a, organizator može zahtijevati primjerenu odštetu koju, na temelju članka 651.h stavka 2. BGB-a, može paušalirati i u općim uvjetima poslovanja. Međutim, u skladu s člankom 651.h stavkom 3. prvom rečenicom BGB-a, organizator ne može zahtijevati odštetu za raskid ugovora u slučaju izvanrednih okolnosti koje se nisu mogle izbjeći, a koje su nastupile na odredištu ili u njegovoj neposrednoj blizini i koje znatno utječu na izvršenje paket aranžmana.

U ovom su slučaju postojale takve izvanredne okolnosti koje se nisu mogle izbjeći, a koje su nastupile na odredištu i koje znatno utječu na putovanje, jer se putovanje nije moglo izvršiti zbog pandemije koronavirusa, koja predstavlja izvanrednu okolnost koja se nije mogla izbjeći.

U skladu s tekstem odredbi njemačkog prava sadržanih u članku 651.h stavcima 1. i 3. BGB-a, tuženik ne može zahtijevati odštetu za raskid ugovora jer se tekst članka 651.h stavka 3. BGB-a temelji na stvarnim okolnostima u trenutku ugovorenog vremena putovanja. Stajalište koje se zastupa u sudskoj praksi njemačkih sudova i pravnoj teoriji o pravima u području putovanja i koje se odnosi na to da je za pitanje izvanredne okolnosti koja se nije mogla izbjeći relevantno predviđanje u trenutku izjave o raskidu ugovora na temelju razmatranja *ex ante* (vidjeti među ostalim presudu Oberlandesgerichta Hamm (Visoki zemaljski sud u Hammu, Njemačka) od 30. kolovoza 2021., 22 U 33/21, BeckRS 2021., 24178; presudu Amtsgerichta Düsseldorf (Općinski sud u Düsseldorfu, Njemačka) od 8. veljače 2021., 37 C 471/20, NJW-RR 2021., 930; presudu Amtsgerichta Frankfurt am Main (Općinski sud u Frankfurtu na Majni) od 11. kolovoza 2020., 32 C 2136/20, juris, t. 38.; presudu Amtsgerichta München (Općinski sud u Münchenu, Njemačka) od 27. listopada 2020., 159 C 13380/20,

juris, t. 19.; presudu Landgerichta Kassel (Zemaljski sud u Kasselu, Njemačka) od 2. studenoga 2021., 5 0 459/21, juris, t. 35.; [*omissis*]) nema uporište u tekstu njemačkog zakona. Na pitanje odgovara li tekst članka 651.h stavka 3. BGB-a odredbi članka 12. stavka 2. Direktive o putovanjima u paket aranžmanima ili taj tekst treba tumačiti u skladu s Direktivom odnose se zahtjevi za prethodnu odluku u predmetima koji se vode pred Sudom, među ostalim, pod brojevima C-776/21 i C-193/22 (vidjeti i rješenje Oberster Gerichtshofa (Vrhovni sud, Austrija) od 25. siječnja 2022., [*omissis*] (predmet C-193/22)).

Osim toga, nije pojašnjeno pitanje gubi li zbog toga putnik, u ovom slučaju tužitelj, mogućnost da se poziva na članak 651.h stavak 3. prvu rečenicu BGB-a zato što u svojoj izjavi o raskidu ugovora nije naveo nijedan razlog te je raskid ugovora opravdao tek naknadno ograničenjima zbog pandemije koronavirusa u Izraelu i Jordanu.

U skladu s tekstem članka 651.h stavka 1. BGB-a, navođenje razloga za raskid ugovora u okviru izjave o raskidu ugovora nije potrebno zato što razlog za raskid ugovora već nije potreban ni kako bi nastalo tužiteljevo pravo na povrat cijene putovanja. U članku 651.h stavku 3. BGB-a ne utvrđuje se samostalno pravo na raskid ugovora. Naprotiv, nacionalni zakonodavac uredio je pravno pravilo kao putnikov prigovor protiv naknade za raskid ugovora koja u načelu nastaje u slučaju izvanrednih okolnosti koje se nisu mogle izbjeći, a koje su nastupile na određitu ili u njegovoj neposrednoj blizini i koje znatno utječu na izvršenje putovanja.

U skladu s tim, postavlja se pitanje utvrđuje li se člankom 12. stavkom 2. Direktive o putovanjima u paket aranžmanima samostalno pravo na raskid ugovora na koje se putnik prilikom raskida ugovora mora pozvati zasebno od raskida ugovora u smislu članka 12. stavka 1. Direktive o putovanjima u paket aranžmanima, i to također kako bi se isključila naknada za raskid ugovora u korist organizatora.

Na temelju teksta članka 12. stavka 2. Direktive o putovanjima u paket aranžmanima, tim se člankom utvrđuje pravo na raskid ugovora koje je zasebno u odnosu na članak 12. stavak 1. Direktive o putovanjima u paket aranžmanima. Ovo vijeće smatra da je to utvrđeno upotrebom izraza „putnik ima pravo [...] u slučaju [...]”. Utvrđuje se uvjet za raskid ugovora, a time i razlog za raskid ugovora.

Članak 12. stavak 1. Direktive o putovanjima u paket aranžmanima ne sadržava takvo ograničenje u sustavnom pogledu, ali je ono ipak sadržano u članku 12. stavku 3. Direktive o putovanjima u paket aranžmanima za organizatora. U skladu s tim člankom, organizator može raskinuti ugovor o putovanju u paket aranžmanu ako se ne dosegne najmanji broj osoba (točka (a)) ili ako organizatora u izvršenju putovanja spriječe izvanredne okolnosti koje se nisu mogle izbjeći (točka (b)). Prema mišljenju ovog vijeća, razmatranje da se člankom 12. stavcima 1. i 2. utvrđuju dva različita prava na raskid ugovora koja međusobno treba razgraničiti

proizlazi i iz toga što se članak 12. stavak 2. Direktive o putovanjima u paket aranžmanima primjenjuje „ne dovodeći u pitanje stavak 1.“, odnosno primjenjuje se uz stavak 1.

Pravno stajalište vijeća u ovom slučaju potvrđuje se i uvodnom izjavom 31. Direktive o putovanjima u paket aranžmanima. I u toj se uvodnoj izjavi navodi razlika između prava na raskid ugovora uz plaćanje naknade za raskid ugovora koje se može ostvariti u bilo kojem trenutku i koje je stoga bezuvjetno (prva rečenica), a u drugoj rečenici navodi se raskid ugovora bez obveze plaćanja naknade za raskid ugovora. Stoga se u Direktivi o putovanjima u paket aranžmanima, kao što to čini i nacionalni zakonodavac, polazi od načela nastanka naknade za raskid ugovora koja se, u skladu sa strukturom Direktive, iznimno ne plaća samo u posebnom slučaju izvanrednih okolnosti i znatnog utjecaja na putovanje ili prijevoz.

Sud koji upućuje zahtjev smatra da iz te strukture i postojanja razloga za raskid ugovora proizlazi da se putnik u okviru raskida ugovora mora pozvati na pravo u smislu članka 12. stavka 2. Direktive o putovanjima u paket aranžmanima ako želi izbjeći plaćanje naknade za raskid ugovora u smislu članka 12. stavka 1. druge rečenice Direktive o putovanjima u paket aranžmanima. Ti zahtjevi u pogledu putnikove izjave mogu se ponovno izvesti iz okolnosti da se odredba temelji upravo na izvanrednoj okolnosti i znatnom utjecaju na izvršenje putovanja. Svrha formulacije iz članka 12. stavka 2. Direktive o putovanjima u paket aranžmanima jest da pravna posljedica nepostojanja naknade za raskid ugovora nastupa samo ako se na tu posljedicu poziva putnik, koji između dvaju prava na raskid ugovora može izabrati ono odgovarajuće. Moguće je i da pravna sigurnost za obje ugovorne strane zahtijeva da putnik donese konkretnu odluku o pravu na raskid ugovora koje je odabrao (te da to i navede).

Protiv toga da iz Direktive o putovanjima u paket aranžmanima proizlazi obveza obrazlaganja može se pak istaknuti, uzimajući u obzir samu direktivu, da takva obveza nije konkretno utvrđena i da u skladu s tim putnik, koji u pravilu nema pravno predznanje, o njoj nema nikakvog saznanja. U članku 12. stavku 2. prvoj rečenici Direktive o putovanjima u paket aranžmanima samo se navodi da putnik ima pravo na raskid ugovora, ali ne i da to pravo mora obrazložiti. Osim toga, iz tih odredbi ne proizlazi ni da nacionalni sud treba izvršiti objektivno pripisivanje.

Ako se u skladu s tim putnik ne poziva na izvanredne okolnosti, obvezan je platiti naknadu za raskid ugovora. Potonje tumačenje u ovom bi sporu dovelo do toga da se putnik ne može pozvati na članak 12. stavak 2. Direktive o putovanjima u paket aranžmanima (odnosno na članak 651.h stavak 3. BGB-a) i da organizatoru mora platiti naknadu za raskid ugovora. Članak 651.h stavak 3. BGB-a u tom bi slučaju trebalo na odgovarajući način tumačiti u skladu s Direktivom (članak 4. Direktive o putovanjima u paket aranžmanima).

Ovo je vijeće to prethodno pitanje već [omissis] uputilo Sudu na temelju rješenja od 9. lipnja 2022. [omissis] [predmet C-511/22]

Ako Sud potvrdi putnikovu obvezu obrazlaganja u odnosu na organizatora u okviru raskida ugovora, sud koji upućuje zahtjev postavlja dodatno, odnosno drugo prethodno pitanje mora li se, u vremenskom pogledu, na razlog za raskid ugovora pozvati izravno u izjavi o raskidu ugovora ili se putnik može naknadno pozvati na objektivne izvanredne okolnosti u smislu članka 12. stavka 2. Direktive o putovanjima u paket aranžmanima, čime, kao u ovom slučaju, može naknadno obrazložiti raskid ugovora. Ako je to moguće, u ovom je slučaju ispunjena obveza obrazlaganja.

Ovo vijeće smatra da je tumačenje u tom pogledu prije svega usko povezano s pitanjem koje je Sudu već uputio austrijski Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud) 25. siječnja 2022. (C-193/22) i s pitanjem koje mu je uputio Amtsgericht Düsseldorf (Općinski sud u Düsseldorfu) u skladu s rješenjem od 8. prosinca 2021. (broj predmeta: C-776/21). Moguće je da je za to pitanje o tumačenju odlučujuć(i) trenutak koji treba uzeti u obzir u pogledu uvjetâ iz članka 12. stavka 2. Direktive o putovanjima u paket aranžmanima. Ako je u pogledu uvjetâ iz članka 12. stavka 2. Direktive o putovanjima u paket aranžmanima relevantan trenutak izvršenja putovanja, to bi moglo ići u prilog tome da se putnik može i naknadno pozvati na izvanredne okolnosti i znatan utjecaj na putovanje, unatoč tomu što je prethodno bez obrazloženja ili na temelju nekog drugog obrazloženja izjavio da raskida ugovor. Međutim, u načelu bi slučaj bio drukčiji ako je odlučujuća odluka na temelju predviđanja u trenutku podnošenja izjave o raskidu ugovora. U tom bi slučaju velik broj argumenata išao u prilog tome da se obrazloženje zahtijeva i u trenutku raskida ugovora.

S jedne strane, ovo vijeće smatra da u slučaju prihvaćanja obveze obrazlaganja u izjavi o raskidu ugovora organizator samo tako može znati može li zahtijevati naknadu za raskid ugovora. Osim toga, putnik koji najprije raskine ugovor na temelju nekog drugog razloga ili bez ijednog razloga i koji nakon toga, naknadno, može spriječiti organizatorovo pravo na odštetu, bio bi u povoljnijem položaju. S druge strane, obveza obrazlaganja već u trenutku raskida ugovora itekako bi mogla utjecati na zaštitu potrošača iz Direktive o putovanjima u paket aranžmanima ako naknadno nastupe izvanredne okolnosti na temelju kojih bi potrošač imao pravo na raskid ugovora bez plaćanja naknade za raskid ugovora. Osim toga, u tom je pogledu relevantno i to što nije konkretno utvrđena obveza obrazlaganja.

[omissis] [prekid postupka] [omissis]